

European Electoral Studies

VOLUME: 3
ISSUE: 1

Vít Hloušek, Roman Chytilék (eds.) Parliamentary Elections and Party Landscape in the Visegrad Group Countries

review

Tomáš Vytásek (143633@mail.muni.cz)

Hloušek, V. - Chytilék, R. (2007, eds.). Parliamentary Elections and the Party Landscape in the Visegrad Group Countries. Brno: CDK.

Země Visegrádské skupiny jsou v současné politologii stále zajímavým tématem, především kvůli neustále ještě probíhajícímu procesu tranzice ze socialistického uspořádání k fungujícím demokratickým institucím a stabilním politickým a stranickým systémům. Od revoluce roku 1989 a od prvních voleb, které se konaly následujícího roku, jsme viděli snahu dostat se na úroveň zemí západní Evropy, a to nejen po stránce ekonomické vyspělosti, ale především vyspělosti politických institucí a stability systému. Za jistý milník v porevolučním vývoji by se dal považovat vstup států do Evropské unie v roce 2004. Geografická, ale i systémově politická blízkost zemí tohoto regionu dává možnost porovnávat vývoj systémů a vyvodit z něj určité trendy a závěry, a to nejen u jednotlivých zemí, ale i regionu jako celku. Aktualálnost tématu dokazuje i neustálý zájem odborníků o toto téma, jehož výsledkem bylo uspořádání konference *Parliamentary Elections and Party Landscape in the Visegrad Group Countries*, která se konala 27. října 2006 v Brně a jejímž hlavním tématem byl především současný vývoj a podoba stranických systémů v České republice, Polsku, Maďarsku a na Slovensku a také to, jaký efekt mají na jejich podobu změny v jednotlivých volebních systémech. Předkládaná publikace je sborníkem příspěvků odborníků, kteří se konference zúčastnili a přednesli své referáty.

Kniha o rozsahu téměř dvou set stran je strukturována do jedenácti kapitol, což zahrnuje úvod, jednotlivé příspěvky autorů a závěr. Publikaci uzavírají volební výsledky, seznam použitých zkratk a poznámky ohledně odborného zařazení přispěvatelů. Vzhledem k rozdílnému původu autorů je kniha sjednocena použitím anglického jazyka, to má svůj důvod i v tom, že angličtina byla zároveň oficiálním jazykem konference, z níž tato publikace vzešla. Výčet autorů zahrnuje odborníky na stranické a volební systémy zemí střední a východní Evropy, jimi jsou podle pořadí příspěvků Vít Hloušek, Roman Chytilík, Sarah Birch, Jakub Šedo, Róbert Tardos, Artur Wolek, Olga Gyarfášová, Vladimír Krivý, Maxmilián Strmiska, Zsolt Enyedi, Andrzej Antoszewski, Marek Rybář a Otto Eibl.

Cílem publikace je podle editorů podat ucelený obraz stranických systémů regionu v letech 2005 až 2006 a vytyčit a následně se zabývat problémy, se kterými se země v dané oblasti potýkají. V poslední části si dává za úkol zodpovědět otázku, nakolik jsou stranické systémy České republiky, Maďarska, Polska a Slovenska konsolidované, a pokusit se určit, jaká mohou být budoucí témata relevantní pro jejich výzkum.

Po obsahové stránce je kniha logicky uspořádána podle zaměření autorů a jednotlivých příspěvků. Sarah Birch ve svém článku „*Elections, Electoral Systems and Party Systems in the Visegrad States, 2005–2006*“ podává souhrnné informace o volebních systémech zemí Visegrádu spíše kvantitativního charakteru a na jejich základě je komparuje nejen mezi sebou, ale dává je do souvislosti se stavem a údaji z ostatních

Tomáš Vytásek: Hloušek - Chytilék (2005, eds) *Parliamentary Elections and the Party Landscape...* (review) postkomunistických zemí. Na efektech volebních systémů v daných zemích také ukazuje, zda odpovídají či se vymykají předpokladům, a vypichuje případné deviace. Příspěvek je jakýmsi vymezujícím základem pro další autory, ve sborníku rozhodně plní užitečnou funkci stručného, ale přesto dostatečného přehledu stavu volebních systémů a jejich účinků na stranické systémy.

Dalších osm příspěvatelů by se dalo rozdělit na dvě skupiny, první čtyři jsou odborníky v oblasti volebních systémů a další v oblasti stranických systémů, což přispívá k ucelenému obrazu podoby stranických systémů, a to jak ze strany vlivu volebních systémů na jejich podobu, tak i z hlediska charakteru stranického systému a vysledování jevů zajímavých pro výzkum.

Roman Chytilék a Jakub Šedo se v článku „Party System Stability and Territorial Patterns of Electoral Competition in the Czech Republic, zaměřují především na stabilitu stranického systému na základě obměny stranických subjektů v parlamentu a na voličskou podporu jednotlivých relevantních stran, a to podle teritoriální lokace a změny z pohledu času a místa. Výzkum je podpořen relativně rozsáhlým metodologickým úvodem, který ovšem přispívá k celkové přehlednosti a dobře vymezuje celou logiku výzkumu.

Text „Polarization and the Dual Face of Consolidation – a Delicate Balance: The Case of Hungary“ Róberta Tardose reaguje na současné trendy v maďarské politice, věnuje se tématu zmenšující se nestálosti voličské podpory a naopak posilující se pozici stran, zvýšené koncentraci podpory ze strany voličů a poměrně ojedinělé polarizaci stranického systému. V souvislosti s tím řeší sociálně-kulturní faktory, které ovlivňují konfliktní linie v maďarské společnosti. V závěru svého příspěvku vytyčuje možné trendy v dalším vývoji stranického uspořádání.

Jiné trendy identifikuje Artur Wolek v článku „Polish Voters 2005: Volatility at Its Extreme or a Brave New World of Stabilization“. Ve své analýze voleb a jejich účinků na stranický systém se zabývá chováním voličů a jeho změnou od prvních svobodných voleb v roce 1990. S tím souvisí i vliv konfliktní linie, která vzniká vymezením se stranických subjektů vůči odkazu post-komunistických stran. Wolek také hodnotí vliv osobností na volby v roce 2005. V těch nastal oproti předchozím volbám posun, především v oblasti již zmiňované volební podpory a celkově chování voličů, Wolek identifikuje důvody pro změnu.

Posledním z identifikované první skupiny článků je text „Electoral Behaviour – Persistent Volatility or Clear Signs of Consolidation? The Case of Slovakia“, ve kterém Olga Gyárfášová a Vladimír Krivý vymezují jako hlavní téma dělicí linie volebního chování a jejich roli ve volbách v roce 2006. Druhá část článku se zabývá podporou stranických bloků

na Slovensku, jejich proměnou a alternací jejich voličské podpory. V závěru se snaží vyvodit závěry o konsolidaci systému.

Pomyslnou druhou část publikace tvoří příspěvky, jejichž autory jsou odborníci na stranické systémy, což slibuje zkoumání stranických systémů z poněkud odlišného pohledu.

Prvním z příspěvků je „The Czech Party System: A Few Observations on the Properties and Working Logic of the Czech Party Arrangement“ Maxmiliána Strmisky, který analyzuje český stranický systém z pohledu logiky jeho fungování, a to především ve vztahu k semipolárnímu charakteru systému a také důvodům pro absenci funkčních koaličních variant.

Hlavním tématem článku Zsolta Enyediho „Stability in the Shadow of Chaos. The Hungarian Party System in 2006“ je stabilita stranického systému. V této souvislosti se zabývá fragmentací systému, strukturou stranických aliancí a přítomností ideologie v systému. Důležitá je i logika a intenzita fungování stranické soutěže.

Odlišný charakter voleb v roce 2005 a jejich účinků na volební systém hodnotí Andrzej Antoszewski v textu „A Turning Point? The 2005 Parliamentary Elections and Consolidation of the Polish Parliamentary System“. V souvislosti s volebními výsledky zkoumá autor možné náznaky stabilizace systému, využívá jak kvalitativních, tak kvantitativních parametrů a logiku fungování stranické soutěže.

Sérii příspěvků uzavírá „The 2006 Parliamentary Election and It's Impact on the Party Political Scene in Slovakia“ Marka Rybáře. Ve velice jednoduché struktuře shrnuje podobu stranické politiky před volbami v roce 2006, jejich průběh a hlavní volební témata a uzavírá procesem vytváření vlády a z toho plynoucími důsledky pro další vývoj stranického systému.

V závěru publikace Otto Eibl a Roman Chytilík extrahují komparovatelné charakteristiky všech systémů, jako je stabilita, struktura a fungování stranických systémů. Identifikují také hlavní problémy každého ze zkoumaných stranických systémů.

Publikace je jedinečná v tom, že sdružuje příspěvky odborníků v oboru, což bylo základem pro vysokou kvalitu textů. Každý z autorů se zaměřuje na aktuální problémy a změny ve stranických systémech sledovaných zemí, příspěvky jsou dobře strukturované, podpořené dostatečně rozsáhlou pramennou bází, a to jak v oblasti primárních, tak i sekundárních zdrojů. Nespornou výhodou je, že každý z příspěvatelů píše o tématu, kterému se dlouhodobě věnuje a ve kterém se více než dobře orientuje. Vysoká odborná úroveň publikace však zároveň klade nároky i na čtenáře, jenž se musí alespoň na základní úrovni orientovat v oblasti stranických a volebních systémů, aby textům porozuměl.

Knize lze vytknout snad jen drobné překlepy a občasné gramatické nedostatky v anglických vyjádřeních. Poněkud neuspořádaně působí také některé tabulky (str. 14 – 15), jejichž poznámky „odskočily“ na další stránku. Celkově to ale nijak neubírá na kvalitě textů.

Sborník je opravdu kvalitním pohledem na první volby v zemích Visegrádu po vstupu do Evropské unie, především pak na podobu stranických systémů ve zkoumané oblasti. Poskytuje ucelený obraz o současných problémech, vývoji a systémových souvislostech. Určitě stojí za přečtení, především pro ty, kteří se zajímají o vývoj stranických systémů v postkomunistických zemích střední Evropy.